

**ФУНКЦИОНАЛЕН ПОТЕНЦИАЛ НА ТЕКСТ В ТЕКСТА
В БЪЛГАРСКИЯ ПЕЧАТ
(ВЪРХУ МАТЕРИАЛ ОТ ВЕСТНИК „КАПИТАЛ“)¹**

*Боряна Тенчева
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“*

**FUNCTIONAL POTENTIAL OF TEXT WITHIN TEXT
IN THE BULGARIAN PRESS
(BASED ON MATERIAL FROM THE NEWSPAPER “CAPITAL”)**

*Boryana Tencheva
Paisii Hilendarski University of Plovdiv*

The present study aims to explore the possibilities of incorporating precedent phenomena in journalistic articles from a functional perspective. Using intertextuality is a common technique in print media, as it provides numerous opportunities for interpretation, expanding the context of the message. The inclusion of quotes, as well as the adaptation of the form of the original language unit, offers a broader range of possibilities for enriching the content, expanding the semantics and allowing the reader to more tangibly feel the dialogue between texts.

Key words: precedent phenomenon, microtext, megatext, functional potential, print media, implication, quasi-citation

За благополучието на социума във всеки един момент от развитието му съществена роля играе степента на информираност. Проследяването на използваните в съвременния печат езикови средства очертава действащите лингвистични тенденции. Ярък признак на съвременните медийни текстове е все по-широката употреба на прецедентни фено-

¹ Проучването е извършено с финансовата подкрепа на фонд „Научни изследвания“ по програмата за двустранно сътрудничество – България – Русия, проект *Вербализация на културната памет. Изследване на тезауруса на младите хора в България и Русия* (КП-06-Русия 31, 2020 – 2023).

мени² (ПФ), отразяващи националната специфика на езиковата картина на света. Настоящата статия се явява логично продължение на предходни изследвания в областта на прецедентиката (вж. Чернева, Тенчева 2021, Тенчева 2024) и цели да разгледа функционалния потенциал на вплетения *текст в текста*. Представителният корпус е съставен от над 500 контекстуални употреби на повече от 350 вербализирани единици, ексцерпирани през последните седем години от страниците на вестник „Капитал“. За целта отделни примери ще бъдат описани и анализирани с оглед на медийния дискурс и на журналистическия текст като жанр, като ще бъдат и класифицирани съгласно с функционално-семантичните характеристики.

Интересът на учените към същностните характеристики и прагматичните особености на ПФ се заражда още през последното десетилетие на миналия век и предвид динамиката на това езиково явление не стихва и до днес. Доказателство за това са немалкият брой научни изследвания по темата, сред които следва да се споменат тези на Д. Б. Гудков (1999, 2003), Ю. Н. Караулов (1986, 2010), Г. Г. Слишкин (2000), В. Е. Чернявская (2009), В. В. Красних (2012), Д. Добрев, Е. Добрева (2013), Н. Чернева (2013, 2021, 2022), В. А. Ефремов, В. Черняк (2022), Б. Тенчева (2021, 2024), Ю. А. Сорокин, Н. П. Волская (1998) и др.

ПФ винаги са израз на интертекстуалност или интердискурсивност (вж. Чернева, Тенчева 2021, Тенчева 2024). Като прецедентни Ю. Н. Караулов определя „текстове, (1) значими за една или друга личност в познавателно и емоционално отношение, (2) имащи свръхличностен характер, т.е. добре известни и на широкото обкръжение на дадената личност, включително нейни предшественици и съвременници, и накрая – такива, (3) прибъгването към които се възобновява нееднократно в дискурса на езиковата личност“³ (Караулов 2010: 216). Това могат да бъдат имена на исторически личности и художествени герои, изказвания, цитати от литературни произведения, филми, песни, прецедентни ситуации и т.н., вербализирани и употребявани в различни нови контексти вече с особено конотативно значение. От съществено значение за класифицирането на дадена единица като прецедентна е разпознаваемото авторство в широкия смисъл на думата, т.е. наличието на *жива* връзка с изходния контекст. Зад своя лаконичен план на изразяване (напр. име *Юда*, слово-

² Прецедентни феномени, наричани още *текстови реминисценции* по Супрун 1995: 17, *художествени фразеологизми* по Миланова 2015: 319 – 326, срв. *фразеологизирани речеви формули с прецедентен характер* по Тенчева 2024.

³ Преводът на този и на следващите цитати на български език е на авторката на настоящата статия.

съчетание *Бохемска рапсодия* и т.н.) се крие семантична усложненост, богатата асоциативна образност, експресивност и аксиологичност под формата на субективна, имплицитна оценка⁴.

Работната хипотеза се базира на твърдението, че в резултат на сложното семантично съдържание, на своя стереотипен и надличностен характер ПФ притежават огромен функционален потенциал, защото „[и]менно скритото (невербализирано) съдържание се явява необходимо условие за реализацията на прецедентния феномен като проява на езикова игра с преднамерен, скрит смисъл“ (Чернева, Тенчева 2021: 340).

Преглед на характеристиките на журналистическия жанр и медийните текстове предлагат учените У. Фокс (2003), М. Попова (2012), Ш. К. Жаркинбекова, Ф. К. Исенова (2023) и др. Съвсем очевидно е, че езикът винаги реагира силно на промените в общественно-политическия живот на неговите носители, затова не е учудващ фактът, че още в началото на глобализацията и с навлизането на дигитализацията през последните двадесет години медийният дискурс търпи редица изменения. „Езиковата организация на медиатекста на лексикално (думите и техните значения), семантично (съотношението между значение и смисъл), синтактично ниво (използваните синтактични конструкции) стават материално въплъщение на замисъла и конкретната цел на автора на медиатекста“ (Жаркинбекова, Исенова 2023: 65). Неотдавна за главен вестител на случващото се биваха приемани периодичните печатни издания. Във фокуса на изследването е необходимо наред с осведомителната функция на журналистическия текст да се обърне внимание и на останалите. На второ място ще бъде изтъкната ролята на стожер на езиковата норма. Небезизвестен факт е, че в миналото в отделни рубрики често се популяризираха цели литературни произведения или части от тях. Журналистите приемаха за свой дълг да спазват и утвърждават литературната норма. Редно е да се подчертае, че средствата за масова информация са съществен фактор при формирането на общественото мнение и нагласи. Широкото разпространение на социалните платформи измени на пръв поглед равномерното разпределение на тежестта върху функциите на печатните медии: информативната и социалноманипулативната са вече равнопоставени и изведени на преден план, докато образователната често липсва. Днес всеки се чувства изкушен от възможността да се превърне в *съавтор* на медийно съдържание. „На клик разстояние“ случващото се може да се споделя, интерпретира и коментира в реално време, в повечето случаи на разговорен или жаргонен език, при това

⁴ Сrv. *езикова демагогия* (Димитрова 1999: 6).

грешките и нарушенията на литературната норма не са изключение. Дигиталният контекст постепенно измести печатните издания, което ги принуди да предприемат радикални промени при подбора на изразните средства в борбата за вниманието на читателя. В стремежа си за оригиналност журналистите започнаха да прибегват до чести отклонения от езиковата норма⁵ и силно експресивни средства⁶, съпътствани от приковаващо вниманието графично оформление на текстовете, като нерядко се постига ефектът на „излъганото очакване“ чрез разминаване на заявената тема в заглавието и самото съдържание на текста, и пр.

В структурно отношение статиите на вестник „Капитал“ се характеризират със стандартни композиционни елементи: заглавие в удебелен шрифт, кратко въведение в темата, ограничаващо се обикновено до едно изречение, основен текст на статията, разделен на абзаци. Бележката под линия в края на текста е факултативен реквизит. При по-дълги и обстойни статии текстът се разделя на подтеми, всяка със собствено подзаглавие. ПФ намират място предимно в (под)заглавието, по-рядко в основния текст. Като специфични езикови знаци те създават богат културен контекст и са предпоставка за предаване на многопластово информационно съдържание в сравнително кратка форма. Начините на *вграждане* в новия текст са *импликация* и *квазицитиране*, проявяващи се в повечето случаи като игра на думи.

1) Импликация (срв. Чернева, Тенчева 2021: 347 – 348) – ПФ са използвани в каноничен вид. В новия контекст, без изменение на инвариантната форма, се комбинират прецедентни имена или различни текстови фрагменти. Самите те могат да представляват (под)заглавието или да бъдат част от него:

- ПФ в ролята на (под)заглавие

⁵ Напр. *усмихвам някого* вм. *карам някого да се усмихне*; *Трамвай блъсна кола* и пр. Обръщането на словореда в изречения с подлог и пряко допълнение често води до безсмислици и/или подвеждаща информация. В случая *трамваят* е релсово превозно средство, следователно единственият начин да се стигне до пътен инцидент, е автомобилът да пресече релсите, без да изчака преминаващия трамвай <<https://www.blagoevgrad24.bg/novini/Bulgaria/Chetirima-postradali-sled-kato-tramvai-blusna-kola-a-tya-pomete-peshehodci-1286398>> (15.06.2022).

⁶ Литературни фигури и тропи, стилистично маркирана лексика, в това число фразеологизми и ПФ, игра на думи и др.

Аз съм само цвят лилав (10/2018⁷) [част от песента на Ирина Флорин „Цвят лилав“]; *Бохемска рапсодия* (44/2020) ↔ ИПФ⁸ *Bohemian Rhapsody* [песен на британската рок група „Queen“]; *Бяла, спретната къщурка* (9/2019) ↔ ИПФ Бяла, спретната къщурка, две липи отпред [от стихотворението „Родна стряха“ на Ран Босилек]; *Време разделно* (заглавна страница на брой 48/2017) [български роман на Антон Дончев от 1964 г.]; *Втори тото шанс* (22/2022) [хазартна игра на Спортния тотализатор]; *Да изчезнеш за 60 секунди* (14/2021) ↔ ИПФ *Gone in Sixty Seconds* [екшън филм]; *Добрият, лошият и злият* (9/2019) ↔ ИПФ *Il buono, il brutto, il cattivo* [италиански уестърн от 1966 г.]; *Елате ни на гости* (19/2020) [едноименна песен на дует „Ритон“] и др.

- ПФ са фрагмент от (под)заглавие

Бай Ганьо – европейски прокурор (20/2019) ИПФ *Бай Ганьо* [литературен герой на Алеко Константинов]; *„Война и мир“* вместо *„вечна дружба“* (30/2023) ↔ ИПФ *Война и мир* [роман на Лев Толстой], ИПФ *вечна дружба* [част от лозунг от времето на СССР]; *Дарт Вейдър в Кремъл* (1/2017) ↔ ИПФ *Darth Vader* [герой от кинопоредицата „Междузвездни войни“] и др.

2) Квазицитиране – при употребата в нов контекст ПФ са подложени на лексикално, морфологично или синтактично приспособяване. Типологията на промените и голяма част от примерите в събрания корпус са разгледани от различни аспекти в изследванията на Н. Чернева (2021) и Б. Тенчева (2021, 2024), затова тук ще се наблегне на отделни акценти, свързани с функционалността. Както при инвариантното използване на ПФ, трансформираните *цитати* се срещат предимно в заглавия и подзаглавия на журналистическите текстове. Адаптирането на формата предлага по-широк спектър от възможности за обиграване на съдържанието, разширяване на семантиката, а също така позволява на адресата да почувства по-осезаемо диалога между текстовете/дискурсите.

Заразно Зло (10/2022) ↔ ИПФ *Заразно зло* [на англ. Resident Evil, поредица научнофантастични екшън филми]; *Ахмед Доган и 40-те милиона* (2/2023) ↔ ИПФ *Али Баба и 40-те разбойници* [арабска приказка, включена в сборника „1001 нощ“]; *„Три в едно“ на четири кола* (17/2018) ↔ ИПФ *3 в 1 – неочаквано добра комбинация* [на англ. Nescafé 3 in 1, търговска марка разтворимо кафе]; *България търси та-*

⁷ Всички цитирани примери в изследването са от вестник „Капитал“, освен ако не е упоменато друго. По тази причина по-долу в изложението в скобите ще се посочват само броят и годината.

⁸ ИПФ – инвариантна форма на ПФ.

ланти (8/2017) ↔ ИПФ *Bulgaria's Got Talent* [България търси талант, българската версия на британската риалити поредица]; *Времето (не) е наше* (11/2017) ↔ ИПФ *45 години стигат – Времето е наше!* [предизборен лозунг на СДС, допълнително популяризиран през 1989 г. от ФСБ с едноименна песен]; *Не всички обичат Волфганг Шойбле* (42/2017) ↔ ИПФ *Everybody Loves Raymond* [бълг. *Всички обичат Реймънд*, американски ситуационен комедиен сериал от 1996 г.]; *Баши майстори* (13/2017); *Баши майсторът на София* (43/2017) ↔ ИПФ *Баши майсторът* [български игрален филм от 1973 г.]; *Война и „мир(отворци)“ в Украйна* (8/2022); *Войната и мирът на Линзи Адарио, която снима за NYT и Time* (50/2022); *Храна и мир – тенденции и новости от наградите The Best Chef* (42/2022); *Война и мир в моловете* (28/2020); *Война и кир* (46/2018) ↔ ИПФ *Война и мир* [вж. по-горе]; *Край на безплатния обяд с дълга* (43/2022) ↔ ИПФ *Безплатен обяд няма* [за автор на израза се смята Робърт Хайнлайн, писател на научна фантастика]; *Куче – общинска касичка* (22/2022); *Кучетакасички, или как порасна бизнесът за домашните любимци* (45/2022); Военното „прасе-касичка“ (27/2018) ↔ ИПФ *Куче – касичка* [част от реплика в българския филм „Опасен чар“ от 1984 г.]; *До ваксина, до амина* (корица на брой 48/2020) ↔ ИПФ *Догодина, до амина* [речева формула за завършване на наричане, пожелание]; *Ром Кихот* (27/2020) ↔ ИПФ *Don Quijote de la Mancha* [герой от едноименен роман от испанския писател Мигел де Сервантес] и др.

Чрез директен цитат или в трансформиран вид употребата на ПФ поражда диалогичност с изходния текст, обогатява смисловото съдържание, като разпознаваемостта на източника създава особен подтекст. Благодарение на забележителния си функционален потенциал ПФ са предпочитано средство за езикова демагогия в журналистическия жанр. Необходимо е да се изтъкне, че наличието им в заглавието или текста на статията рядко има само едно предназначение (информативна, социалноманипулативна, апелативна, естетическа, аксиологична, интерпретираща и частично образователна функция). Както беше споменато по-горе, журналистическата работа се основава на точност, обективност и етичност, което е пряко свързано с *информативната функция* на текста. В този сми-

съл поради своята краткост, яснота и относителна конкретика ПФ въвеждат и подчертават темата на новинарското съобщение още в заглавието: *Време разделно* (заглавна страница на брой 48/2017⁹).

Креативният подход на автора цели привличане на вниманието на аудиторията и прикрито емоционално въздействие. Трайният ефект на авторските внушения се гарантира от своеобразната словесна игра, реализирана чрез двойна актуализация на значението: 1. преносно – чрез референции към едноименното литературно произведение; 2. буквално – разделно събиране и рециклиране на отпадъците. Препратката към романа на Антон Дончев засилва усещането за настаналото *смутно време*, метафора за настъпващата промяна в сметосъбирането и скептицизма на българина относно действията на държавата в тази посока (*аксиологична и интерпретираща функция*). Посланието на въвеждащите изречения от заглавната страница на броя, че повече хора трябва да приемат действия в полза на разделното събиране на отпадъци, и акцентира върху това защо този метод на справяне с нарастващия боклук е от съществена важност за обществото (*образователна функция*). Призивът е експлициран визуално чрез множество малки човешки фигури, обединени в пиктограма на човек, изхвърлящ боклук в кошче (*естетическа и апелативна функция*). Екстралингвистичното послание корелира с активираните фонові знания чрез вербализирания ПФ, при това мозаечният метатекст¹⁰ изпълнява успешно своите задачи, а именно да подчертае темите и мотивите, да преосмисли, да коментира или критикува имплицитно, като същевременно повлияе на очакванията и възприятията на читателя (*социалноманипулативна функция*).

По горния модел може да се разгледа аналогично полифункционалната употреба на единични ПФ в новинарския мегатекст. По тази причина следва да се разгледа функционалният потенциал на композирането на няколко ПФ с различен произход, концентрирани в една и съща журналистическа статия. Основаната на различни източници интертекстуалност предоставя разнообразни перспективи за майсторско експлоатиране на съдържанието и стимулира на пръв поглед критичното мислене на читателя,

⁹ Броят е посветен на разделното събиране на отпадъците.

¹⁰ За целите на изследването се приема следното разграничение: **текст, микро-текст и мегатекст**. Под *текст* се визира текстът на статията, включващ всички композиционни части (заглавие, подзаглавие, основен текст, бележки). С *микро-текст* (в значение на *текст в текста*, по Телия 1996: 8) се означават само вpletените ПФ, в чийто семантичен план се крие обемен информационен фон, а *мега-текстът* включва всички екстра- и интралингвистични единици, присъстващи на страниците на вестника като носител на информация.

понеже вербалната мозайка изисква високо ниво на лингвокултурологична и интелектуална компетентност. В същото време обаче след информативната функция на преден план имплицитно са изведени социалноманипулативната и аксиологичната. Интересен момент в конкретния текст със заглавие *Не всички обичат Волфганг Шойбле* (42/2017) са скритите послания и широкият спектър от препратки, зад които се прокрадва отрицателното отношение на автора към личността на германския финансов министър: *Доктрината „Шойбле“* (42/2017) ↔ ИПФ *Доктрината „Трумман“* [външнополитическа инициатива на САЩ за икономическа и военна помощ на Гърция и Турция след Втората световна война, 1947 г.]; *Лошото ченге в еврозоната* (42/2017) ↔ ИПФ *Добро ченге, лошо ченге* [криминален екшън филм от 1994 г.] и *След Шойбле и потоп* (42/2017) ↔ ИПФ *Après nous le déluge* [крилата фраза, приписвана на мадам Дьо Помпадур, изразяваща отношението на Луи XV към управлението]. Субективното начало е поставено още при формулирането на заглавието и подзаглавията, като при трансформираните варианти на ПФ са предпочетени езикови единици с негативна конотация (*потоп, лошото ченге*) или отрицателна конструкция (*не обичат*). Негативната оценка се допълва от експресивни твърдения в самия текст: *фискален садист, вампир, който години наред пие кръвта на гърците, стоманена клетка от остеритет* и др. Въпреки че в сравнение с хвалебствените думи относно личността на Волфганг Шойбле във всеки абзац критиките са видимо малко на брой, това не е достатъчно да се *неутрализира* отрицателното внушение, създадено от трансформираните ПФ. Именно заглавието на всеки текст задава темата, а подзаглавията определят последователността на съжденията. Създаденият словесен „гръбнак“ на журналистическото съобщение насочва косвено читателя към начина на осмислянето му.

Както беше споменато, приспособяването и разпознаването на ПФ като културни знаци изискват висока степен на езикова интелигентност и богат набор от фонові знания за културното пространство, културната памет (система от ценности, стереотипи, митологеми и др.) и колективния опит на конкретното лингвокултурно общество, съхранявани в съзнанието в *минимизиран вид*, тъй като „[e]зиковите структури не отразяват действителността. Те са отражение на нейната ментална репрезентация в човешкия мозък“ (Чакърва 2016: 28). За да е сигурен авторът, че посланието му ще бъде *правилно* дешифрирано и ще изпълни първоначалното си функционално предназначение, понякога той оставя в края на статията обозначени със звездичка (*) сведения за изходния контекст или инвариантната форма на вербализирания ПФ:

*Sweet home Chicago** (48/2017) ↔ *Песен на Blues Brothers; *Тера-сата на Шрьодингер** (26/2019) ↔ *, „Котката на Шрьодингер“, която може едновременно да е и жива, и мъртва, се отнася за квантовата физика и т.нар. суперпозиция на частиците, при която те съществуват едновременно в две състояния; *Чайка не птица, а Цацаров не заграница** (38/2017) ↔ *Перифраза на поговорката от времето на СССР „Курица не птица, България не заграница“ („Кокошката не е птица, а България не е чужбина“); *„Да бъде или не“** (18/2022) ↔ *Песен на Максим Галкин и Алла Пугачова и др.

Ако в първите три примера образованият читател би разпознал източника и би разтълкувал семантичната референция без уточнението на автора, то при последния случай (*Да бъде или не*) препратката е необходима заради по-силната асоциативна връзка с Хамлетовия въпрос *Да бъдеш или не? Туй е въпросът*. [цитат от пиесата „Хамлет“ на Уилям Шекспир, трето действие, първа сцена]: *Да бъде или да не бъде: Какво да правим с АЕЦ „Белене“* (8/2022); *Докторантура или не* (20/2018); *Да бъдеш или не турист* (15/2018); *Наемаш или не* (24/2018) и т.н.

В заключение следва да се обобщи, че интертекстуалността е често срещан похват в журналистическия жанр, тъй като предоставя множество възможности за интерпретация, разширявайки контекста на посланието, излизайки извън рамките на вербалното съобщение. Анализът доказва, че микротекстовете се отличават с огромен функционален потенциал, затова предпочитаният начин на композиране е вмъкването на ПФ в ключовите композиционни елементи, а именно заглавие и подзаглавие. С висока степен на компликация и с изискване за повече оригиналност при обиграването на съдържанието са трансформираният ПФ, които се приспособяват към новия текст графично, лексикално, семантично, морфологично и/или синтактично. Представените модели за адаптиране на цитатите и квазицитатите позволяват да се направи следният извод: Дори използването на една-единствена текстова реминисценция е достатъчно за реализацията на всички функции на съвременния печат в конкретната употреба. За разлика от това вплитането на ПФ от различни източници стеснява потенциала им и акцентира върху отделни предназначения. И в двата случая многопластовото семантично съдържание обогатява новия текст и ангажира читателя интелектуално и емоционално.

ЛИТЕРАТУРА

- Гудков 1999:** Гудков Д. Б. *Прецедентные феномены в языковом сознании и межкультурной коммуникации*. Диссертация ... доктора филологических наук. [Gudkov D. B. Pretsedentnye fenomeny v yazykovom soznanii i mezhkul'turnoj kommunikatsii. Dissertatsiya ... doktora filologicheskikh nauk.] Москва: 1999.
- Гудков 2003:** Гудков, Д. Б. *Теория и практика межкультурной коммуникации*. [Gudkov, D. B. Teoriya i praktika mezhkul'turnoj kommunikatsii.] Москва: Гнозис, 2003.
- Димитрова 1999:** Димитрова, Ст. *Езикова демагогия*. [Dimitrova, St. Ezikova demagogiya.] София: Наука и изкуство, 1999.
- Добрев, Добрева 2013:** Добрев, Д., Добрева, Е. *Интертекстуальност в масовите комуникации: основни понятия, примери и задачи*. [Dobrev, D., Dobрева, E. Intertekstualnost v masovite komunikatsii: osnovni ponyatiya, primeri i zadachi.] Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“, 2013.
- Ефремов, Черняк, Чернева 2022:** Ефремов, В., Черняк, В., Чернева, Н. Культурная память и прецедентные феномены. [Efremov, V., Chernyak, V., Cherneva, N. Kul'turnaya pamyat' i pretsedentnye fenomeny.] // *Чуждоезиково обучение (Foreign Language Teaching)*, Volume 49, Number 1, 2022, 67 – 77.
- Жаркинбекова, Исенова 2023:** Жаркынбекова, Ш. К., Исенова, Ф. К. *Медиалингвистика: учебное пособие для бакалавров, магистрантов, докторантов вузов*. [Zharkynbekova, Sh. K., Isenova, F. K. Medialingvistika: uchebnoe posobie dlya bakalavrov, magistrantov, doktorantov vuzov.] Нур-Султан: Изд-во ЕНУ им. Л. Н. Гумилёва, 2023.
- Караулов 1986:** Караулов, Ю. Н. Роль прецедентных текстов в структуре функционирования языковой личности. [Karaulov, Yu. N. Rol' pretsedentnyh tekstov v strukture funktsionirovaniya yazykovoj lichnosti.] // *Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы*. Доклад на VI конгрессе МАПРЯЛ. Москва: Русский язык, 1986, 105 – 126.
- Караулов 2010:** Караулов, Ю. Н. *Русский язык и языковая личность*. [Karaulov, Yu. N. Russkij yazyk i yazykovaya lichnost'.] Москва: ЛКИ, 2010.
- Красних 2012:** Красных, В. В. Культура, культурная память и лингвокультура: их основные функции и роль в культурной идентификации. [Krasnyh, V. V. Kul'tura, kul'turnaya pamyat' i lingvokul'tura: ih osnovnye funktsii i rol' v kul'turnoj identifikatsii.] // *Вестник ЦМО МГУ, Центр междунар. образования*. 2012, № 3, 67 – 73.

- Миланова 2015:** Миланова, Е. Художественные фразеологизмы с компонентом родства как проблема перевода с русского языка на болгарский язык. [Milanova, E. Hudozhestvennyye frazeologizmy s komponentom rodstva kak problema perevoda s russkogo yazyka na bolgarskij yazyk.] // *Чуждоезиково обучение* (Foreign Language Teaching), Volume 42, Number 3, 2015, 319 – 326.
- Попова 2012:** Попова, М. Журналистическа теория. [Popova, M. Zhurnalisticheska teoriya.] // *Чуждоезиково обучение* (Foreign Language Teaching), Volume 42, Number 3, 2015, 319 – 326.
- Слишкин 2000:** Слышкин, Г. Г. *От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе.* [Slyshkin, G. G. Ot teksta k simvolu: lingvokul'turnye kontsepty pretsedentnyh tekstov v soznanii i diskurse.] Москва, 2000.
- Сорокин и др. 1998:** Сорокин, Ю. А., Гудков, Д. Б., Красных, В. В., Волская, Н. П. *Феномен прецедентности и прецедентные феномены. Язык, сознание, коммуникация.* [Sorokin, Yu. A., Gudkov, D. B., Krasnyh, V. V., Volskaya, N. P. Fenomen pretsedentnosti i pretsedentnye fenomeny. Yazyk, soznanie, kommunikatsiya.] 1998. No 4. <https://www.philol.msu.ru/~slavphil/books/jsk_04_01sorokin_et.pdf?fbclid=IwAR2_Scb06Kf9lw8dnx6W196m0yviehN8G-z08g2N6-MRVealQ_eGL3aWIw4> (27.05.2023).
- Супрун 1995:** Супрун, А. Е. Текстовые реминисценции как языковое явление. [Suprun, A. E. Tekstovye reministsentsii kak yazykovoe yavlenie.] // *Вопросы языкознания*, № 6, Москва: Наука, 1995, 17 – 29.
- Телия 1996:** Телия, В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. [Teliya, V. N. Konnotativnyj aspekt semantiki nominativnyh edinits.] Москва: Наука, 1986.
- Тенчева 2024:** Тенчева Б. Някои същности характеристики на прецедентните феномени и трансформационни модели при употребата им в СМИ. [Tencheva, B. Nyakoi sashtnostni harakteristiki na pretsedentnite fenomen i transformatsionni modeli pri upotrebata im v SMI.] // *Лингвокултурна емблематика: проекции и интерпретации.* Колективна монография, Пловдив: Пловдивско университетско издателство, 2024 (под печат).
- Фокс 2003:** Фокс, У. *Как се пишат новини. Наръчник за журналисти от печата.* [Foks, U. Kak se pishat novini. Narachnik za zhurnalisti ot rechata.] София: Слънце, 2003.
- Чакърова 2016:** Чакърова, Ю. *Ракурси на когнитивната лингвистика.* [Chakarova, Yu. Rakursi na kognitivnata lingvistika.] Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2016.

- Чернева 2013:** Чернева, Н. *Прецедентные феномены русского лингвокультурного дискурса*. [Cherneva, N. *Pretsedentnye fenomeny russkogo lingvokul'turnogo diskursa*.] Пловдив: Арена-принт, 2013.
- Чернева, Тенчева 2021:** Чернева, Н., Тенчева, Б. Рекламный телетекст в зеркале интертекстуальности и интердискурсивности (на материале болгарской и русской телевизионной рекламы). [Cherneva, N., Tencheva, B. *Reklamnyj teletekst v zerkale intertekstual'nosti i interdiskursivnosti (na materiale bolgarskoj i russkoj televizionnoj reklamy)*.] // *Чуждоезиково обучение (Foreign Language Teaching)*, Volume 48, Number 4, 2021, 339 – 351.
- Чернявская 2009:** Чернявская, В. Е. *Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность*. [Chernyavskaya, V. E. *Lingvistika teksta: Polikodovost', intertekstual'nost', interdiskursivnost'*.] Москва: Книжный дом „ЛИБРОКОМ“, 2009.